

МЕХВАРИ ДОНИШ

№17-18(104), 27.12.2018

НАШРИЯИ ДОНИШКАДАИ ПОЛИТЕХНИКИИ ДОНИШГОХИ ТЕХНИКИИ ТОЦИКИСТОН

Ифтихор

Иқтибос аз Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Бисту дуюми марта соли ҷорӣ дар Рӯзи байналмилалии захираҳои об татбиқи ташаббуси ҷоруми ҷаҳонии мо дар соҳаи об - «Даҳсолаи байналмилалии амал «Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028» бо иштироки Роҳбари давлат дар Маҷмааи умумии Созмони Милали Муттаҳид расман оғоз гардид.

- Дар шароити тағйирёбии иқлим, ки масъалаи ҳифзи манбаъҳо ва захираҳои оби тозаи ошомидани ба яке аз мушкиноти асосии мардуми сайдар табдил ёфтааст, Тоҷикистон дар ин самт ҳамчун қишвари ташабbuskor va peshsaф dар arsaи ҷаҳонӣ эътироф гардидаast.

Ба кор андохтани агрегати якуми нерӯгоҳи барқи обии «Роғун», яъне иншооти тақдирсози аср ва ояндаи дурраҳшони Тоҷикистон, ки ба шарофати он орзуи ҷандинсолаи мардуми шарифу заҳматқарини тоҷик амалӣ гардид, ибтидои гардиши кулӣ дар таърихи Тоҷикистони соҳибистиклоп ва як қадами устувору бузурги қишвари мо дар самти расидан ба ҳадафи якуми стратегии милли - истиқтолияти energetikӣ ба ҳисоб меравад.

Ҳалли масъалаҳои дар тӯли зиёда аз ду даҳсола бавуҷудомадаи сиёсиву иқтисодӣ ва тиҷоратӣ бо Ҷумҳурии Ӯзбекистон рӯйдоди сеюми таъриҳӣ дар ҳаётӣ иҷтимоиву иқтисодӣ ва маънавии мардум мебошад.

Ба ин дастовард мо байди мулоқоту музокироти дучониба, сафарҳои давлатии роҳбарони ҳар ду давлат ва ба имзо расидани созишномаи шарiki стратегӣ байни қишварҳои бо ҳам дӯсту бародар мӯваффақ гардиdem.

- Мо таъмини истиқтолияти energetikӣ ва истифодаи самараҳаҳи нерӯи барқ, аз бунбаста коммуникатсионӣ баровардан ва ба қишвари транзитӣ табдил додани Тоҷикистон, ҳифзи амнияти озуквороӣ ва дастрасии аҳолии мамлакат ба гизои хушиғат, инчунин, вусъатдиҳии шугӯли пурмаҳсулро ҳамчун ҳадафҳои стратегии худ интиҳоб намуда, нақшаи гузариши иқтисодӣ эти қишварро аз шакли аграрӣ - индустрӣ ба индустрӣ - аграрӣ амалӣ гардонида истодаем.

Дар робита ба ин ва бо дарназардошти

аҳаммияти соҳаи саноат дар ҳалли масъалаҳои иқтисодиву иҷтимоӣ ва таъсиси ҷойҳои корӣ пешниҳод менамоям, ки саноатикунонии босуръати қишвар ҳадафи ҷоруми милли ёълон карда шавад.

Вобаста ба ин, зарур аст, ки то соли 2030 ҳиссаи соҳаи саноат дар маҷмӯи маҳсулоти дохилий ба 22 фоиз расонида шавад.

- Ҳоло Тоҷикистон, тибқи арзёбии созмонҳои байналмилалий доир ба истеҳсоли нерӯи барқи аз лиҳози экологӣ тоза дар ҷаҳон ҷойи шашумро ишғол мекунад.

Қишвари мо имконият дорад, ки баъди ба кор андохтани иқтидорҳои нав, аз ҷумла нерӯгоҳи барқи обии «Роғун» аз лиҳози фоизи истеҳсоли нерӯи барқ аз манбаъҳои таҷдидшаванда дар ҷаҳон ба ҷойи дуюм ё сеюм барояд.

- Бо мақсади вусъат бахшидан ба ҳалли масъалаҳои зикршуда ва бо дарназардошти зарурati инкишофи инфрасоҳтори дехот пешниҳод менамоям, ки солҳои 2019-2021 «Солҳои рушди дехот, сайдар ҷаҳонҳои мардумӣ» ёълон карда шаванд.

- Таҳқим бахшиданаи иқтидори илми қишвар, ҷорӣ кардана ихтироот дар истеҳсолот, устувор гардонидани поҳои моддиву техникии муассисаҳои таълимӣ, баланд бардоштани сифати таълим дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот, ҷалби боз ҳам васеи истеъодҳои ҷавон ба омӯзиши технологияҳои мусоир ва корҳои эҷодиву техникий вазифаи мӯҳимтарини соҳаҳои илми маориф мебошад.

- Бояд гуфт, ки дар соҳаи маориф ду проблемаи асосии ҳалталаҳ буҷуд дарад. Якум, норасоии кадрҳои соҳибқасби омӯзгорӣ ва дуюм, баланд бардоштани сатҳу сифати таълим дар тамоми муассисаҳои таҳсилоти қишвар.

Мо заҳмати устодону омӯзгоронро ҳамеша баланд арзёбӣ мекунем ва ғамхориро дар ҳаққи онҳое, ки дар ин соҳа хизматҳои шоиста кардаанд, идома медиҳем.

Лекин пешрафти ҷомеа, тараққиети илму техника ва технология тақозо мекунад, ки онҳо низ барои баланд бардоштани сатҳи қасбияти худ мунтазам қӯшиш кунанд.

Агар омӯзгор сатҳи баланди қасбият на дошта бошад, мо ҳеч гоҳ ва бо ягон восита сифати таълимumu тарбияро беҳтар карда наметавонем.

Бинобар ин, ба Вазорати маориф ва илм зарур аст, ки фаъолияти курсҳои такмili ихтисоси омӯзгоронро боз ҳам тақвият бахшад.

Иловава бар ин, ҳамаи кормандони соҳаи маориф, аз дастгоҳи вазорат ва соҳторҳои маҳаллии он то устодону омӯзгорони муассисаҳои таълимӣ, сарфи назар аз шакли моликияти, дар тамоми қаламрави

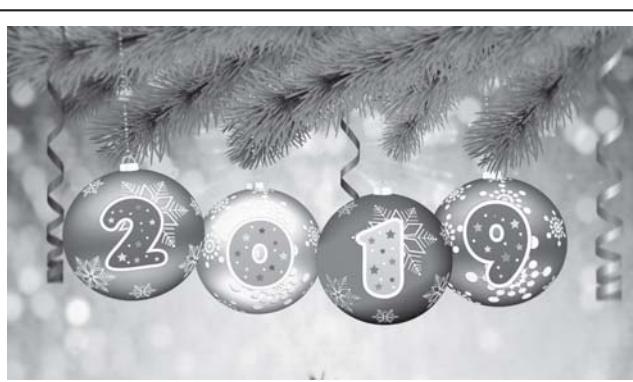
қишвар ҳар се сол як маротиба аз атtestatia гузаронида шаванд.

Ҳанӯз соли 2003 Фармони Президенти қишвар дар бораи тақмili таълим ва омӯзиши забонҳои русиву англisiy қабул шуда буд. Вале таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки натиҷаҳо дар ин масъала чандон қонеъкунанда нестанд.

Агар мо ҳоҳем, ки бо ҷомеаи пешрафтаи башар баробар қадам гузорем, бояд ба ин масъала ҷоъибори ҷиддӣ дигем.

Аз ин лиҳоз, ба Ҳукумати мамлакат, вазоратҳои маориф ва илм, рушdi иқtisod ва савdo, Акадemiya iilmox sупориš doda мешавад, ки дар нимсолаи аввали соли 2019 барномаи нави тақmili таъlimi забонҳои русӣ ва англisiy барои давраи то соли 2030 таҳия ва пешниҳод намоянд.

Бори дигар хотирнишон месозам, ки мо ин корро барои худамон, яъне ба хотири баланд бардоштани сатҳи маърифат ва тавсееи ҷаҳонбинии наврасону ҷавонони қишвар мекунем, на бо мақсади дигар.

Устодон ва шогирдони гиромӣ!
Кормандони азiz!

Фарорасии Соли нави мелодии 2019-ро бароятон сид-қан шодбош гуфта, таъмни онро дорам, ки оғияти пайваста, иқболи баланд, саодати зиндагонӣ, комрониву сафо, хушрӯизу фаррухҳолӣ ҳамрадифи рӯзгорaton бошад.

ТАМАНИИЁТИ СОЛИНАВИИ ДИРЕКТОРИ ДОНИШКАДА САИДӢ ДИЛАФРӯЗ РАББИЗОДА

Воқеан ҳам, соли раftaistoda барои ҷomeaи mehnati донишkada mo соли fatx kushoishxo maҳsib mehbod. Zero dar in soli taъriҳӣ, kи az taraфи Asoсiuzori sulhu vaҳdati milliy - Peshvoi milliat Soli rушdi sайдӣ va ҳunaҳroи marдумӣ ёълон shuda буд, ба dastovardҳoи arzanda mehnati soҳib гардиDEM.

Boisi xushnudist, kи Raисi viloят muҳtaram Rachaబబой Aҳmadzoda va Vaziri maorif va ilmi Ҷумҳурии Тоҷикистон muҳtaram Nuriiddin Said bo niшoni tavacchӯz az mehnati obodkorona ustodon kormandon ba donishkada tashrif oварда, baroи boz ҳam baland garidani sifati taъlimumu tarbia daстuru ҳidoyatҳo doddand. Samaraи roҳnamoи онҳo, mehnati sobidqadamona Shumо,

ustodoni muҳtaram буд, kи pojai moddivu tehnikiy uстuvor, robitaи donishkada bo muassisaҳo oлии horiҷ, ҳamkorӣ bo tashkiloti korxonaҳo gустariш ёfta, sol az sol teъdodi dovatalabon ba donishkada meafzoyd.

Dar in laҳzaҳo niшotovar ba ҳamaи Shumо tansixati хонаobodӣ, sadokat ba in borgohi ilmu maъrifati dar roҳi sозандagivu obodkorӣ, taҳkimi amniyatii milliy baҳri shukufoni Toҷikiстонi aziz komёbiу sarbalandӣ, rӯzgori bosadatу хотири chamъro tamanno doram.

Bigzor Soli nav barояton dar roҳi rasidan ba maқsadҳo načib baroru kushoishҳo nав ba nav orad!

СОЛИ НАВ МУБОРАК!

Эй ҷавонони Аҷам

ҷони ману ҷони Шумо!

Ҳамроҳ

Минбари донишҷӯён

Андеҳа

ТАДБИРИ СОЗАНДА

Зина ба зина зиёд намудани ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти босифати ватанӣ аз ҳадафҳои асосии давлат ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳсуб мегардад. Мушиқидони солҳои охир нишон медиҳанд, ки қишвари мо давра ба давра вобастагии худро аз маҳсулотҳои берунӣ кам карда истодааст.

Зеро мутобиқ ба дастуру ҳидоятҳои со зандаи Асосгузори сулҳ ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳттарам Эмомалӣ Раҳмон зимни ироаи Паёми навбатӣ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд дар солҳои наздик бо коркарди маҳсулоти худӣ мояд дар таъмини яке аз ҳадафҳои сиёсии давлат – таъмини амнияти озуқаворӣ саҳмгузор бошем. Имрӯз дар растанҳои бозору мағозаҳо маҳсулоти ширӣ, гуштигу ҳамирии қишварро дидан мумкин аст, ки ҳам бо сифати ҳам бо таъми худ аз маҳсулотҳои воридшаванда фарқ мекунад.

Бо назардошти боз ҳам ривоҷ додани соҳаи истеҳсолӣ, Пешвои миллат-Президенти қишвар муҳттарам Эмомалӣ Раҳмон таъсиси паркҳои технологиго дар назди муассисаҳои олии ва миёни маҳсус зарур шумориданд. Зеро вақти он расидаст, ки илмро ҳамвора дар амалия бояд пеш барем. Вазорати маориф ва илми қишвар, шахсан Вазири маориф ва илм Сайд Нуриддин Сайд фаъолияти паркҳои технологиго зоро назорати шаҳсии худ қарор дода, самаранок истифода бурдани онҳоро аз масъулини муассисаҳо тақозо мекунанд. Чунончи зимни сафари кории худ ба вилояти Суғд ва дидан кар-

дан аз фаъолияти Донишкадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон дар шаҳри Ҳуҷанд ба роҳбарияти донишкада дастур доданд, ки ба ҷузъ аз фаъолияти босамари сехи дӯзандагиву истоҳои ташхисиу таъмири машинаҳо дар пойгоҳи иҳтисоси маҳсулоти хӯрок ва агротехнология истеҳсолоти ягон навъи хӯрокаро ҷорӣ намоянд. Вобаста ба ин дастури Вазири маориф ва илми қишвар ба роҳ мондани самаранокии фаъолияти Парки технологӣ дар донишкада боз як коргоҳи нави истеҳсоли маҳсулоти нонӣ дарҳои худро боз намуд.

Дар доираи ҳамкорӣ бо поиҳоҳои байналхалқии GIZ ва НЕСАФС давоми 1 моҳи охир таҷхизот ба лабораторияи таҳлили маҳсулоти хӯроки факултет ба маблағи 103 989 ёвро ҳаридорӣ карда шуд. Бояд қайд кард, ки якчанд таҷхизоти лабораторияҳои таҳлили маҳсулоти хӯроки факултети муҳандисӣ-технologӣ, аз қабили лаборатории сенсорӣ, маҳз бо дастгирӣ ва маблагузории поиҳаи GIZ ҳаридорӣ ва наеб шудааст. Ҳамчунин, аз ҷониби поиҳаи мазкур тафғон барои пухтани маҳсулоти нонӣ, таҷхизот барои нигоҳдории он, тарозуи сенсорӣ, осиёи лабораторӣ ва ҷенкунии намӣ, таҷхизоти ҷенкунии миқдори афтиш дар коргоҳи ис-

теҳсоли маҳсулоти нонӣ наеб карда шуд. Маврид ба зикр аст, ки шурӯъ аз соли нави таҳсил дар доираи лиҳоҳаи “Таҳсилоти олии барои низоми озуқаворӣ ва стандартҳо дар Осиёи Марказӣ” – и барномаи Erasmus+ 11 нафар устодон аз давлатҳои Латвия, Литва ва Полша барои донишҷӯёни донишкада, ки дар иҳтисоси технологияи маҳсулоти хӯрок ва агротехнология таҳсил доранд, дарс мегӯянд.

Давоми моҳи ноябрри соли равон бошад, дар донишкада семинар дар мавзӯи “Технологияи пухтани маҳсулоти нонӣ” баргузор гардид.

Дар семинар намояндағони ширкатҳои ордборӣ, истеҳсоли маҳсулотҳои нонӣ, намояндаи поиҳаи байналхалқии GIZ Франс Ҳолраҳер ширкат варзианд.

Франс Ҳолраҳер доир ба таҷхизоти мусоиди нонбарорӣ тарзи намоиши слайд

баромад намуда, ҳозиринро бо кори 4 таҷхизоти нав шинос намуд.

Лабораторияи истеҳсоли маҳсулоти нонӣ фаъолияти худро дар ДПДТТ, дар доираи Парки технологии донишкада аллакар оғоз намудааст.

Ин иқдоми нек барои донишҷӯёни факултети муҳандисӣ-технologӣ шароити хуби кории мусоид фароҳам оварда, маҳсулоти босифати ватаниро кафолат мебаранд.

Аз тарафи дигар маҳсулоти пухташуда сифати баланд дошта, имкон аст, ки онро бошандагони хобгоҳ ва ошхонаи донишкада ҳаридорӣ мекунанд.

Ин иқдом қадами устуворест дар самти санотикунонии қишвар.

**Ҳиромон ҚОДИРОВА,
комиби масъул**

ПАЁМ РАВШАНГАРИ ФАРДОИ МИЛЛАТ АСТ

Аз Паёми имсолаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳттарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии бармеояд, ки Ҳукумати қишвар ҳамеша ба мавқеи зан дар ҷомеаи эҳтироми зиёд қоил аст. Бешубҳа, нақши занон дар бунёди ҷомеаи солим ҷашнрас буда, саодати рӯзгори ҳуҷу осуда низ бо номи зан – модароне, ки имрӯз дар баробари мардон, дар мақомҳои роҳбарикунанда фаъолияти корӣ доранд, пайванди амиқ дорад.

Гузашта аз ин нуқтае, ки дар паёми Пешвои муazzами миллат дарҷ гардид, ин масъалаи ба таълиму тарбияи комил фаро гирифтани насли наврас аст, ки барои он робитаю ҳамкории волидон бо муаллимон мусоидтар аст. Шахсан ман ба ҳайси як муаллиме, ки таъиҳӣ сол, ҳам дар мактабҳои миёна ва ҳам дар дошишгоҳҳои олии фаъолият бурдаам, таҷрибахоро қиёс мекунам, ки сад дар сад гуфтаҳои ин Сарвари хирадманду ояндабин ҷоиз аст.

Дар воқеъ ояндаи миллати мо дар дасти ҷавононе аст, ки тарбияи онҳоро мо дар ӯҳда дорем. Қайд шудани забо-

номӯзии ҷавонон низ дар ҳамин раванди ҷаҳонишавии босуръати илмҳо мавридӣ буда, омӯхтани забонҳои ҳоҷӣ аз ҷониби ҷавонони қишар аз манғиат холи нест.

Пешвои муazzами миллат бо ғамҳориҳои беш ва бо ҳирадманӣ ҷун ҳамасола аз нигаронӣ дар масъалаи шомилшавии ҷавонони гумроҳ ба ҳизбу ҳаракатҳои бегона рӯ оварда қайд карданд, ки: «Ҳар як шаҳрванди қишвар бояд ба қадри давлати соҳибистиклоп ва зиндагии орому осуда расида, ҳеч гоҳ зирақии сиёсиро аз даст надиҳад ва ҳаргиз фирефтаи таблиғоту ақидаҳои бебунёди ифтириён нашавад».

Хулласи қалом Паёми Президенти қишвар ҷавононро ҳидоятгар аст. Ҳамасола Паёми Пешвои миллат муҳттарам Эмомалӣ Раҳмон мӯҳимтарин вазифаҳои ҷомеаи моро мӯайян менаҷояд ва ҳар қадоме аз шаҳрвандони миллати тоҷик, шаҳрвандони баору номус дар назди ҳалқу Ватан вазифадор аст, ки ба хотира ҳифзу ҳимояи як зарра ҳоку як қатраи оби мусафғояш саҳми сазовор дошта бошад.

**Нурсатҳон АҲМЕДОВА,
н.и.ф. кафедраи
умумитаълимӣ**

АРЗАНДАГИИ ТАРБИЯИ МОДАРАМ

Ман дар оилаи коргар қалон шудаам. Аз даврони ҳурдиам падару модар мо, фарзандонро тарбияи хеле ҳуб дода буданд, то ки чун фарзанди шоиста ба камол расем. Раҳматии модарам ҳама өвқат насиҳат мекарданд:

- өвқате аз падар ҷизеро турсиданӣ шавӣ, ҷашматор ба замин нигоҳ карда сухан рон;
- өвқате дидӣ, ки падарат бо ягон кор машгуланд, тез рафта ба он қас ёрӣ расон;
- өвқате, ки ягон ҷизи вазниро бардоштан даркор шавад, ба падарат ва ҳоҷаронат дasti ёрӣ бирасон;
- өвқате, ки ягон шаҳси қалонсолро воҳӯрӣ, ту пештар аз он қас салом бидех;
- өвқате, ки дар ягон гӯши ҳавалӣ ифлосӣ ҳаст, тезтар он ҷойро тоза намо;
- дар автобус ягон зан ё пирамардро дидӣ, зуд ба он қас эҳтиромона ҷои нишастро пешниҳод кун;
- Бо ҳар қасе сӯҳбат дошта бошӣ, бо овози ором муюшират кун ва суханҳои дагонаро ҳеч өвқат истифода набар;
- Ҳар кореро, ки иҷро намоӣ, албатта бо як маъсулиятнокӣ ва пурро ба охир расон;
- Ин яке аз низоми усулҳои одоби иззату эҳтироми падару модар, ба ӯҳда доштани маданияти муносибат бо қалонсолон, ба меҳнат кардан тобовар шудан, рафтори ҳуб дар ҷамъиятро ба моён ҷорӣ мекарданд.

аз байн рафта истодааст. Дар ин кор ҳам қалонсолон ва ҳам ҷавонон бемасъулиятӣ зоҳир мекунанд.

Имрӯз, моён - бобоён, падару модарон, устодон, додару ҳоҷарон, мураббияҳоро зарур аст, ки ин арзандагиҳои беҳтарини тарбияи гузаштагонро ба ҷавонони имрӯза фаҳмонем, ҷорӣ намоем, талаб намуда ва онҳоро эҳҷо намоем, ки бо ин услуби кор ба ҷавонон сатҳи тарбияву маданияти онҳоро баланд бардорем.

**Абдушукур НАЗАРОВ,
профессор,
доктори илмҳои иқтисодӣ**

Чомеаи меҳнатии Донишкадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осими барои амалӣ соҳтани ҳадафҳои созандав давлат ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавриди коҳиш додани сатҳи амалҳои коррупсионӣ кӯшишҳои зиёд ба ҳарҷ медиҳад.

Роҳ надодан ба амалҳои коррупсионӣ дар донишкада яке аз муҳимтарин самтиҳои фаъолият маҳсуб гашта, дар донишкада аз рӯи “Нақшай чорабиниҳои донишкада доир ба Стратегияи муқовимат бо коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2020” муташаккина кор бурда мешавад.

Бо максади боз ҳам бештар оғоҳ гардиҳан ҷавонон аз оқибатҳои ин амали номатлуб дар толори донишкада баҳшида ба “Рӯзи байналмилалии мубориза бар зидди коррупсия” бо иштироқи сардори шӯзбаи пешгирии коррупсия Раёсати Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вилояти Суғд, подполковни адлия Зарифӣ Дилшод Неъматзода ва сардори шӯзбаи ташкили кор, назорат ва иттилоотии Раёсати Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вилояти Суғд, капитани адлия Муҳаммадӣ Сӯҳроб Раҳмонзода бо донишҷӯён воҳрӣ баргузор гардид.

Муовини директор оид ба тарбия Зариф Довудов чорабиниро ҳусни ифтиҳоҳо баҳшида, зикр дошт, ки мутаассифона, имрӯз ҷомеаи ҷаҳониро дар баробари хатарҳои терроризму экстремизму, ҳамчунин амалҳои ришваситонӣ ё ба истилоҳ коррупсионӣ ба ташвиш овардааст. Асосгузори сулҳу вахдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти кишвар Эмомали Рахмон дар пайдоиши зиёди худ,

ДАР ҲАМДАСТИ МО ФОЛИБЕМ

аплоҳида амалҳои муборизаи ҳамагонӣ бар зидди коррупсиониро яке аз унсурҳои пешрафтаи иҷтимоӣ ва иқтисодӣ дониста, таъқид ба таъқид ҳамагонро барои решакан намудани ин доғи сиёҳи ҷомеа даъват менамоянд.

Қобили зикр аст, ки ҷомеаи меҳнатии донишкада ҳанӯз аз рӯзҳои аввали таъсис-еъбии худ барои барҳам задани ин вабои аср кӯшишҳои зиёд ба ҳарҷ медиҳанд.

Зарифӣ Дилшод Неъматзода дар мавзӯи “Вазни содиршавии ҷиноятҳои коррупсионӣ ва иқтисодии ҳусусияти коррупсионидошта ва роҳҳои пешгири намудани омилҳои коррупсионӣ” суханронӣ намуда, қайд кард, ки дар самти мубориза бо коррупсия, дар ин давра 483 ҷинояти коррупсионӣ ва иқтисодии ҳаракати коррупсионӣ дошта ошкор карда

шуд. Ҳамчунин аз шумори умумии ҷиноятҳои ошкоршуда (173) ададашро ҷиноятҳои вазнин ташкил медиҳад. Маблағи зарар аз рӯи онҳо 64,4 (49,4) млн. сомонӣ буда, то ба имрӯз – 43,4 млн. сомонӣ рӯёнида шудааст, ки 67,4%-ро ташкил медиҳад. Дар ин давра 74 ҷиноят вобаста ба замин ошкор ва ба қайд гирифта шуда, дар ин давра ба масоҳати 2,05га қитъаҳои замини гайриқонуни тақсимгашта ба ҳолати аввала баргардонида шудаанд. Дар самти пешгирии коррупсия, дар давраи ҳисоботӣ ба маблаги - 260 500 сомонӣ ҷарима рӯёнида шуд. Инчунин дар ин давра аз тарафи кормандони Раёсат – 9 ҳолати ҳизмати якҷояи хешовандони наздик, ки барҳилоғи талаботи модаи 9-и Қонуни ҶТ «Дар бораи мубориза бар зидди коррупсия» ва «Дар бораи ҳизмати

давлатӣ» мебошанд, ошкор ва бо андешидани ҷораҳои қонунӣ бартараф карда шудааст.

Муҳаммадӣ Сӯҳроб Раҳмонзода дар мавзӯи “9-декабр рӯзи байналмилалии мубориза бо коррупсия” сухан намуда, афзуд, ки барои пешгири аз ҳама гуна ҷинояткорӣ ва муборизаи беамон бо коррупсия 31-уми октябрини соли 2003 Конвенсияи Созмони Милалии Муттаҳид зидди коррупсия қабул карда шуда, 9 декабри соли 2003 дар шаҳри Меридаи кишвари Мексика дар Конғронси сиёсии сатҳи баланд бо иштироқи намояндагони зиёда аз 100 давлати иштироқӣ кӯшида эълон гардид. Бо назардошти аҳамиятнокии масъалаи мазкур аз соли 2003 бо ташаббуси Мачмаи кулли Созмони Милалии Муттаҳид 9-уми декабр ҳамчун рӯзи мубориза бо коррупсия дар тамоми ҷаҳон эълон гардид.

Вобаста ба ин санаи таъриҳӣ муддати 12 сол мешавад, ки Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷорабиниҳои муҳим доир намуда, таҷили ин санаи байналмилалиро бо гузаронидани конғронсу машгулиятҳои илмию назариявӣ, ҷорабиниҳои таблиғотӣ, баргузории воҳӯриҳо бо ҳизматчиёни давлатӣ, ҳонандагон ва табақаҳои гуногуни аҳолӣ мутобиқ ба талаботи Конвенсияи СММ ба таври мунтазам ба роҳ мондааст.

Дар қисмати хотимавии ҷорабинӣ як турӯҳ донишҷӯён вобаста ба фаъолияти Раёсати Агентӣ дар мавриди ҷаҳон додани сатҳи ришваситонӣ саволҳо дода, посухҳои мушахҳас гирифтанд. Зарифӣ Дилшод аз ҷомеаи меҳнатии донишкада даъват ба амал овард, ки бо Раёсати Агентӣ ҳамкориро боз ҳам зичтар намоянд, то дар якъояй баҳри кам кардан ин зуҳороти номатлуб кӯшиш варзанд.

Бо ҳамин ҷорабинӣ анҷом ёфт.

Маърифат МАВЛОНОВА

Мехрнома

Тоҷикистон хотири осудаи ман аст

Тоҷикистон сарзамини обҳои соғу кӯҳҳои сар ба фалаккашида ва табиати наҷибу рангоронг мебошад. Мӯъчизаҳои табиат ҷолибу диданинибоб буда, мардумонаш бо ҳислатҳои хоси худ меҳмоннавозиу меҳнатдӯстиаш машҳури ҷаҳон гаштааст.

Барои пешравию тараққиети кишвар се стратегияи миллӣ пешгирифта шудааст, ки он ҳам расидан ба амнияти озӯқаворӣ, истиқолияти энергетикий ва раҳой аз бунбости коммуникационӣ мебошад. Ҳоло ҷиҳавар моро бешубҳа дар дигар минтақаҳои ҷаҳон мешиносанду эътироф менамоянд. Маҳз ҳизматҳои шоистаи Сарвари давлат, Асосгузори сулҳу вахдати миллӣ – Пешвои миллат мұхтараром Эмомали Рахмон мебошад, ки имрӯзҳо мо бо дигар ҷиҳаварҳои ҷаҳон дӯстиву ҳамкориҳои зич дорем.

Дар ҷиҳавар соҳтмони иншотҳои ҳаётан муҳим бомаромидома ёфта истодааст. Пешравӣ дар ҳама соҳаҳо, аз ҷумла маорifiy тандурустӣ, ҷиҳаварзиву саноат баръало эҳсос мегардад. Наврасону ҷавонон ҳамешаҳӣ дар зери таваҷҷӯҳи Пешвои миллат қарор доранд. Баҳри таҳсилӣ ҳуб ва соҳибқасб гаштани ҷавонон чи дар ҷиҳавар ва чи дар ҳориҷа тамоми шароитҳо фароҳам оварда шудааст. Маҳз ғамхориҳои давлату ҳукумат аст, ки ҳамасола барои ҳонандагон ва донишҷӯёни фаъол Стилендияи Президент ва Стилендияи Раисони вилоят ва шаҳру ноҳияҳо ҷудо мегардад.

яке аз соҳаҳои муҳими бо шуғл фаро гирифтани аҳолии қобили меҳнат, баланд бардоштани сатҳи зиндагии мардум, рушди дигар соҳаҳои ҳизматрасониҷу истехсолӣ, инчунин муарриғи-кунандай таъриҳу фарҳанг, табиат ва анъанаҳои миллӣ ба ҳисоб меравад. Ҷиҳавари биҳиштосои мосарзамини мардуми соҳибмариғату меҳмоннавоз ва ҷиҳавари меваҳои шаҳдбор буда, аз нигоҳи иқлим, боду ҳаво, манзараҳои табиат, кӯҳҳои осмонбӯс, пиряҳҳои

азим, кӯлҳо ва ҷашмаҳои оби мусафро, ҳайоноту наботу ва үрғу анъанаҳои мардумӣ дар олам нотакорро ва макони беҳтарини сайру саёҳат мебошад».

Давлат ба рушду нумӯи соҳаҳои энергетика, ҷун ҷоситаи асосии пешбуруди иқтисодӣ дикқати ҷиддӣ медиҳад. Афзалияти муҳими соҳа дар он аст, ки барқ дар Тоҷикистон асосан аз манбаҳои барқароршаванди барқи аз ҷиҳати экологӣ тоза истехсол мегардад.

- Ҷумҳурии Тоҷикистон 9 сенტябрини 1991 Истиқолияти ҳудро ба даст оварда, тӯли зиёда аз 27 соли соҳибистиколӣ бомаром рушду тараққӣ карда истодааст. Ҳар гӯшаву канори ҷиҳавар махбубамон ободу зебо ва навсозӣ гардида, ҳусни сарзамини биҳиштосоямон дучанд мегардад.

Муяссараҳон МИРЗОЕВА, омӯзгори калони кафедраи забонҳои ҳориҷӣ

ЧОРАБИНИИ ПУРШУКУҲ ДАР ОСТОНАИ СОЛИ НАВ

Соли нави мелодӣ бо тамоми файзу тароваташ пас аз чанд рӯз меҳмони хонадони мо мегардад. Ба истиқболи ин ҷаши чун солҳои пешин бо ибтикори мақомоти иҷроияи ҳокимиyaти давлатии шаҳри Ҳуҷанд дар майдони ситораҳои шаҳри Ҳуҷанд силсилаи ҷорабинҳои фарҳанги дӯир гардида истодаанд.

Донишҷӯёни Донишкадаи политехники Тоҷикистон дар доираи нақшҷорабинҳои МИҲД-и шаҳр санаи 25 дебр бо барномаи рангини конserт хотири беш аз ҳазор

сокинони шаҳр ва меҳмононро шод намуданд.

Ровиёни хушбаён бо таманинёти солинавии директори донишкада Саид Дилафрӯз Раббизода ҳозиринро шодбош гӯфтанд. Сипас донишҷӯёни ҳунарманд дар иҷрои хори умумӣ, рақси яққа, бадҳасарой, лаҳзаи ҳаҷҷа, суруди яққа, суруди умумӣ, суруд, рақси гурӯҳӣ, сютаи рақсию овозӣ хотири аҳли нишастро шод намуданд.

Ҷорабинӣ то дер дар лавҳи хотири иштирокӣ ёниҷиҷӯёни ҷорабинии гирди арча ҳоҳад монд.

“МЕХВАРИ ДОНИШ”

Хушдор

ДИН ВА СИЁСАТ

Дин ва сиёсат, ин ду мағҳум ва падидаш усулан зиданд, ба ин маъно, ки дин ба зиндагии онҷонӣ ва сиёсат ба зиндагии инҷонӣ иртибот мегиранд. Аммо дар таърихи зиндагии инсонӣ маеридҳои зиёде вомехӯранд, ки дину сиёсат ба ҳам омезиш ёфта, боиси низӯя ва беназми дар бадаҳои иҷтимоӣ гардидаанд. Чунин омезиши бемаврид ва мугризона ҷомеаро аз масири рушду инкишоф ҳамеш боз медоранд.

Агар масъалаи омезиш ё ба ҳам омадани дину сиёсатро дар таърихи сиёсии фарҳангии милли мадди назар қарор дихем, ба ҳубӣ дармейбем, ки ин ҳолат, яъне ба сиёсат даҳолат кардани дин буҳронҳоро дар заминаҳои иҷтимоӣ, фикрӣ, мағкуравӣ, аҳлоқӣ, сиёсӣ ва фарҳангӣ ба вучуд оварда, боиси сар задани ҳарачу мараҷ дар миёни табакаҳои муҳталифи иҷтимоӣ мегардад.

Бо вучуди ин, баъзе афроди манғифатҷӯ ва гурӯҳҳои хурофотпарасту мутаассиб, аз қабили ташкилоти экстремистии террористии ҲИИ ин ҳардуро ҳамеша ба ҳам омезиш доданӣ мешаванд ва ба истилоҳ обро лой қарда моҳӣ медоранд. Чунин амалҳои террористони наҳзатӣ на аз рӯйи ақлу мантиқ, балки ба хотири роҳандозӣ ва пиёда намудани манғифатҳои гурӯҳию шахсии худашон буда, дар қишини мо оқибатҳои ногувореро ба бор овардааст. Барои чунин ақидаҳои ифратгароёнау иртиҷои ҳашро ба ҷонӣ намудан, наҳзатҳои террорист ҳатто ҳадису оятҳои қуръониро ба таври худ тағиӣ дода ва ба онҳо аз пеши худ иловашо ҷорӣ қарда, маддумро ба гурӯҳӣ бурданӣ мешаванд. Онҳо иддао доранд, ки дин ба сиёсат алоқаманд аст ва дурӯғро ихтирош кардаанд, ки гӯ «дин дар сиёсат ва сиёсат дар дин аст».

Ба ҳамагон маълум аст, ки террористони наҳзатӣ солҳои аввали соҳибистиқполӣ аз ҳуқуқҳои шаҳрвандии худ истифода қарда, дар фазои холимонда ва идеологияи бегонаашон ҳизби динии сиёсиро таъсис доданд. Эшон дар ҳар маҳфилу нишастҳо суханпардозиҳо мекарданд мекунанд, ки на дар ҷаҳорчӯбай ақлу мантиқ мегунҷанд ва на асоси илмӣ доранд. Бешӯбҳа, ин гуна

мавқеъгириҳо бештар дар мағкураи иртиҷоиёну ифратиёне ба назар мерасад, ки ҳизби ҳешро дар байнӣ мардуми оддӣ ҳизби Ҳудо унвон карда, аҳзоби дигарро ҳизбҳои шайтонӣ меномиданд, дар байнӣ мардуми мусалмон андешаҳои солими диниву шаръиҷо шарҳу тавзехӣ комилан нодуруст дода, маддумро дар гафлат меандозанд.

Ин афкору андешаҳои ҳешро ба оётҳои қуръонӣ асосон қарданӣ шуда, маддум ва қишинварро ба оқиб қашиданӣ мешаванд. Яъне, онҳо, ки ҳеч гоҳ ҷонидори рушду инкишоф ва тараққиои пешрафт набуданд, намехоҳанд, ки давлат пешравад ва соҳаҳои фаъолияти одамон тараққӣ ёбанд. Аз ин рӯ, аъзоёни аҳзоби дигарро ҳамеш ба коғирӣ муттаҳам намуда, онҳоро дар байнӣ мардум бадқасдана баобурӯ қарданӣ мешуданд. Чунки ин тарзи рафторашон аз он шаҳодат медиҳад, ки ҳуди эшон дар бораи мағҳуми ҳизб, сабабу таъсису фаъолияти он ва инчунин низоми бисёрҳизбии ҷомеа мутлақо ҷизо намедонанд.

Аз ин сураву оятҳои қуръонӣ бар меояд, ки дар доираи дини ислом бисёрҳизбӣ вучуд надорад, зеро Ислом бисёрҳизбиро қаъиян қабул надорад. Ҳудованд дар Қуръони қарим фармуда, ки: «Огоҳ бош, ки ҳизби шайton зиёнкунандагонанд!» (сурои Муҷодала, ояти 19) ва «Инҳо ҳизби Ҳудо-янд, огоҳ бош, ки ҳизби Ҳудо, ҳаройна, растагоронанд!» (ҳамин суро, ояти 22). Ҳар ду суроҳо сабоб менамоянд, ки дар доираи қонуну қоидашои шаръии исломӣ ғунҷонидани аҳзоби ғайридинӣ комилан нодуруст аст. Чунки Эзиди аҳзоби ғайридиниро зарароваранд, зиёнкунандо ва ҳатарнок шуморида, ҳизбҳои исломиро бошад, ҳамеша растагор, поксиришт ва росткирдор меномад.

Ҳар ҳонандои ин суроҳо ба зудӣ пай мебарад ва меғаҳмад, ки дин бисёрҳизбиро комилан қабул надорад, валие террористони наҳзатӣ ин ҳамаро қатъиян нодиди мегиранд ё инкор мекунанд. Чунин тарзи фикрронӣ, андешаронӣ ва навишти террористони наҳзатӣ нишон медиҳад, ки онҳо ҳадисҳои пайғамбару суроҳои қуръониро тамоман инкор менамоянд. Ин талошҳои онҳо нишонаи он аст, ки эшон барои манғифату кирдорҳои ваҳшиёнай ҳешро амалий намудан, Ҳудованди бузургро бо тамоми пайғамбарону қаломи волояш инкор мекунанд, чи расад ба инкори инсонҳои заминӣ.

Шуҳрат УСМОНОВ,
мудири кафедраи соҳтмон

ДИФОИ РИСОЛАИ ДОКТОРИ МУБОРАК!

Фарҷоми соли мелодӣ барои кафедраи маҳсулоти ҳӯроко ва агротехнология, инчунин барои кулли ҷомеаи меҳнатии Донишкадаи политехники Донишгоҳи техники Тоҷикистон ба номи академик М.Осими хеле хушоянд омад. Захмату талошҳои олимии номвар, инсони фазилатпеша Фаниев Ином Ганиевич самараи дилҳоҳ ба бор овард. Номбурда рисолаи доктории худро дар Федератсия Россия бо муваффақият дифоъ намуда, соҳиби унвони баланди доктори илмҳои техникӣ гаштанд. Мо, устодони донишкада аз ин дастоварди баланди илмии ҳамкори худ ифтиҳор намуда, барояшон дар ҷодаи таҳқиқи пажӯҳиш, омодасозии қадрҳои баландҳисоси соҳа барору комёбииҳои нав ба нав таъминӣ даромад. Дифоъ рисолаи доктори муборак, устоди азиз!

САФИ УСТОДОНИ УНВОНДОР БОЗ ЗИЁД ШУД

Боиси ифтиҳор ва сарбаландии мо, ҷомеаи меҳнатии ДПДТТ аст, ки сафи олимон дар донишкада зиёд гардида истодаанд. Дар арафаи Соли нави мелодӣ боз се нафар устодони донишкада рисолаи номзадии худро дифоъ намуданд.

Омӯзгори қалони кафедраи иқтисодии ҳизби Ҳудо мавзӯи “Формирование институциональной среды развития предпринимательского сектора в региональной экономической системе”, ки бо роҳбарии д.и.и., профессор Бойматов А.А. таҳқиқ гардида буд, дар Шӯрои дифоъи Д 999.020.02 дар назди Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 08.00.05 ҳимоя намуданд.

Устоди дигари донишкада Соҳибназаров М.Д. рисолаи номзадии худро дар мазӯи “Товарно – денежные и торговые отношения в золотодобывающей промышленности Средней Азии в начале XVI – начале XX вв.”, аз рӯи ихтисоси 07.00.02 – отечественная история дар шӯрои дифоъи Д 737.004.02 дар назди Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон ҳимоя намуданд.

Қосимов Абдунабӣ Абдурауфович омӯзгори қалони кафедраи барномарезӣ ва низомҳои иттилоотӣ, рисолаи номзадии худро дар мавзӯи “Коркарди асоси системаи автоматии муайянкунии муаллифи матнҳои номаълум (дар мисоли асанҳои бадеине, ки ба забони тоҷикӣ навишта шудааст)”, ки бо роҳбарии доктори илмҳои физика ва математика, академики АИ Ҷ.Т., профессор Усмонов Зафар Ҷураевич иҷро қарда шудааст, дар назди Шӯрои дифоъи 6D.KOA-032 дар назди Донишгоҳи техники Тоҷикистон ба номи академик М.С.Осими аз рӯи ихтисоси 05.13.11 – Таъминоти математикӣ ва барномавии мошинҳои ҳисоббарор, мұчтамаъҳо ва шабакаҳои компьютерӣ дифоъ намуданд.

Аз номи ҷомеаи меҳнатии ДПДТТ устодон Аминҷонова М.М., Соҳибназаров М.Д. ва Қосимов А.А.-ро бо дифоъ рисолаи номзадӣ самиона табриқ намуда, барояшон барору комёбииҳои нав ба навро таъминӣ мекунем.

Донишкада дар оинай таъриҳ

Минбаъд таҳти рубриқаи мазкур тасмим гирифтем, ки дар бораи ҳатмунандағони соҳибноми донишкада маълумот медиҳем.

ОХУНОВ ЗАФАР ЮНУСОВИЧ 9 майи соли 1958 дар деҳаи Үнчии ноҳияи Хучанд (алҳол Бобоҷон Гафуров) дода ба олами ҳастӣ қушдааст. Миллаташ тоҷик. Соҳиби чор фарзанд мебошад. Маълумоташ олий. Донишкада по-литехникии Тоҷикистонро соли 1980 бо иҳтисоси «муҳандис-соҳтмончӣ» ҳатм намудааст. Баъди маълумоти олий гирифтан, дар трести соҳтмон вилояти Ленинобод ба ҳайси муҳандис дар бар оғоз кардааст. Баъдан дар Дастан сайёри меҳаниконаиди рақами 117 ба вазифаҳои усто, ташкилотчи корҳо, сардори қўйтиан бинокорӣ кор кардааст. Соли 1987 дар трести соҳтмон ҳамчун сардори шӯбайи техникий ифои вазифа намуда, дар ин ҷо давоми ёздаҳ сол фаъолият дошт. «Замона бо ту насозад, ту бо замона бисоз!» - гуфтағӣ барин Зафар Юнусович соли 1998 ба соҳибкорӣ шугл варзиш. Аз соли 2003 ширкати соҳтмонии «Тиниал»-ро созмон дод ва ҷун мусасси корбари намуд. Дар ширкат вазифаи директориро ба зимма гирифта, ба яке аз коргоҳои муваффақ табдил ёфт. Алҳол Зафар Охунов дар гуруҳи поиҳакаши ба ҳайси муҳандис-конструктор фаъолият мекунад. Таҳти роҳбарии ў барои ба итномрасонидани соҳтмони 48 иншооти иқтисодӣ-иҷтимоӣ ва фарҳангӣ-маишӣ, аз ҷумла Варзишгоҳи «20-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои 25 ҳазор ҷойи нишаст, Қасри «Варзиш», Ҳавзи шиноварӣ дар шаҳри Хучанд, Литсейи президентӣ дар шаҳри Бӯстон (Чкалов), Кӯдакистони президентӣ дар шаҳри Хучанд, фабрикаи ҷӯроббоғӣ дар ноҳияи Зафаробод, варзишгоҳо дар шаҳри Исфара ва ҷамоати деҳоти Ҳистеварзи ноҳияи Бобоҷон Гафуров, якчанд дидбонгоҳҳо барои кӯшунҳои сарҳадӣ фаъолона саҳмгузорӣ кардаast.

Дар ҷорӣ намудани технологияҳои замонӣ дар соҳаи соҳтмон Зафар Охунов саҳм гузошта, ба Тоҷикистон 30 адад технологияи нав, ба монанди истеҳсоли дару тирезаҳои алюминий ва пластикӣ (1995), истеҳсоли сендиҷ-панел (2010), истеҳсоли металлоконструксияи калонҷаҳам (2011), истеҳсоли ТСК-панел (2012) ва гайра ворид намудааст. Дар форумҳои соҳибкорӣ дар Ҷумҳурии ҳалқии Чин, Федератсия Россия, Австрия, Эрон, ИМА, Туркия, Олмон, Дубай фаъолона иштирок кардаast. Зафар Охунов баробари бунёдкорӣ бо корҳои илмӣ машғул шуда, бо навиштани мақолаи илмӣ ва дастуралмалҳои методӣ оиди поиҳакаши ва соҳтмони ТСК-панелҳо, шарти техникии СТ 01-2013, силсислаи типии «ВТУ – ТСК Тб1» ва гайра таҳия намудааст. Барои созмон додан ва баланд бардоштани мавқеи намояндагии Ассотиасиатсияи соҳтмончиёни Тоҷикистон дар вилояти Суғд ва дастгирии фаъолияти он ҷиҳати муттаҳид намудани ташкилотҳои бинокорӣ саҳми муносиб мегузорад. Номзади илмҳои техникӣ мебошад. Барои хизматҳои шоён дар соҳаи соҳтмон ба Зафар Юнусович унвони «Бинокори фаҳрии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (2010), нишони «Аълоҷии маорifi Тоҷикистон» (2013), голоби озмуни ҷумҳуриявии «Мутахассиси беҳтарини сол дар соҳаи соҳтмон» дар вилояти Суғд дониста шудааст. Вакили Маҷлиси вакилони ҳалқи вилояти Суғд, даъвати панҷум мебошад.

Дар таҳияи Уқтам МУҲАММЕДОВ, номзади илмҳои техникӣ, дотсент

Нашъамандӣ өабои аср ҳонда шудааст ва ин бесабаб нест, албатта ҷомеаи моро ин мариз заиф гардонида, ба сари ҳар як ҳонадон рӯзи сиёҳу пурмусибат меоварад. Аксар ҷавонон бекорию гаронии рӯзгорро пеш оварда, даст ба ин амали номатлуб мезананд.

Нашъамандӣ чун як бемории гайриоддӣ ба тамоми узвҳои инсони истеъмолкундана маводи нашъаовар, аз қабили асад, гурда, дил ва дигар узвҳои дарунӣ таъсир карда, беморро маҷрӯҳ мегардонад. Охирҳо асри XX ва ибтиди асри XXI, масъалаи глобалии тамоми ҷаҳониён бевосита ҳамин нашъамандӣ гардидаст. Имрӯзҳо қасоне, ки ба ин кор даст мезананд, ниҳоят зиёданд. Онҳо шояд бо сабабҳои дур гаштан аз ғаму дард, нуқсуну камбуздиҳо ҳаёт ё бо сабаби ёр шудани беморӣ, шояд аз нодонӣ аз оқибатҳои он ё бо сабаби айшу роҳат ба ин амали номатлуб даст мезананд. Имрӯзҳо душвор нест дарёфт кардани нағароне, ки бе тарсу ҳарос даст ба қуштору дуздӣ мезананду ҳиёнат ба номусу ҷоҳилиҳо мекунанд. Албатта, ин ғуна шаҳсон бевосита истеъмолкундана ин маводи заароваранд, ки зараре аз кору кирдori қардаашон оғаҳие надоранд, зеро он инсонро бехушу пареншон хотир мегардонад. Барои ин ғуна шаҳсон, ки маводи нашъамандиро медонанд, дарёфт кардани он ба қадом киммате, ки набошад, ниҳоят зарур аст. Дар натиҷа дарёфт накардани маблаг, онҳо тамоми дорони ҳонаашонро фурӯҳта, онро ҳаридорӣ менамоянд. Ҳудро бехонумон гардонида, зану фарзандон ё волидони ҳешро ҳонабардӯш мегардонанд. Дар натиҷа ҷамъият вайрону наздикон пареншон ва оилаҳо бесарбону саргардон мегарданд. Ҳуд низ дар қӯҷаву ҳиёбонҳо ба ҳайси нокасу беобруй ва ҳастадилу ағфор то ба рӯзи марг овора мегарданд.

Бадбахтона, заноне низ ёфт мешаванд, ки ба ин амали номатлуб даст мезананд. Барои дарёфт кардан ба истеъмол, парвариш ва фурӯши ин маводи зиёновар даст мезананд. Қадру манзалати бузурги зан, модарро, ки олиҳаи ҳусну зебои ва асоси ҳастии зиндагист, бештар паст мезанад.

Албатта, ин амали номатлуб дар ягон даву замон поянда наҳоҳад буд, пойдеворе, иморате, ки тавассути нашъаҷал-лобӣ бунёд гаштааст, ноустувор ва бебақост. Ҳулоса, коҳи баландафрота аз амали носазову маблаги номуроди нопок ба авҷ сар қашида, рӯзе валангор ҳоҳад гашт. Номуроде, ки аз пайи нашъамандист, рӯзе қурбони қӯҷаи ишрат ва ашиши нопок гашта, рӯ ба нестӣ меорад ва пайвандони ҳешро шармкор мегардонад.

Истилоҳи «моддаҳои нашъаовар» аз се қисм иборат аст:

- 1) Тиббӣ;
- 2) Иҷтимоӣ;
- 3) Ҳуқуқӣ.

Қисмҳо бо ҳамдигар вобаста буда, аз нуқтаи назари ҳуқуқӣ ӯҳдадор менамоянд, ки мавод дар мавриди мувофиқшавии ҳар се қисми номбаршуда нашъаовар ҳисобида шавад. Қисми тиббии мавод бояд ба системаи маркази асад таъсирни хос расонад, ки сабаби истеъмоли гайритибии он шуда мешавад. Қисми иҷтимоӣ, онро дар назар дорад, ки истеъмоли гайритибии мавод ҳамин хел андозро мегирад, ки аҳамияти иҷтимоиро қабул мекунад. Қисми ҳуқуқӣ ҳар ду за-

НАШЪАМАНДӢ – ВАБОИ АСР

мимаи дар боло зикршударо асос намуда, талаб мекунад, ки муассисаҳои даҳлдор маводи мазкурро қабул намоянд ва ба рӯйхати маводҳои нашъаовар доҳил кунанд.

Яке аз сабабҳо, ба монанди кунҷқобӣ, майли эҳсосҳои нав, тарси аз «турӯҳ» берун мондан, кӯшиши гурез аз ҳаётӣ воқеӣ наврасонро ба истифодার маводи муҳаддэр водор мена-мояд. Аксар вақт онҳо ҳамефаҳманд, ки истифодার маводи муҳаддэр шӯҳӣ набуда, бемории ҷиддиест, ки ҳалосӣ аз он душвор ва гоҳо имконнапазир аст.

Организми инсон ба маводи муҳаддир чунон одат мекунад, ки ўдигар бе истифодার он зиндагӣ карда натавониста, дар истеъмоли навбатӣ барои ба даст овардани натиҷаи дилҳоҳ ба зиёд кардан миқдори он даст мезанад.

Қатъ намудани истеъмоли маводи муҳаддэр боиси пайдоиши ҳолати пуразоб мегардад, ки онро «хумор» ном гирифта, рагкашӣ, дардҳои шадиди мушакҳо, дилбехӯзуршавӣ, дарди шикам, дарунаравӣ ва монанди инҳоро фаро мегирад.

Тамоми фикру мақсад ва орзу нашъаманд ба чӣ тавр дастрас кардан ва истеъмол намудани маводи муҳаддэр равона мегардад. Ҳамин тавр инсон ҳам ҷисман ва ҳам фикран гуломи маводи муҳаддир мешавад.

Диққат, волидайни мӯҳтарам!

Ҳангоми дар ноболигон мушоҳида пайдо намудани:

- ягон хел ҳаб, хока ва ё маҳлӯл;
- асбобҳои барои гузаронидан сӯзандору пешбинӣ шуда (сӯзанҳо, сӯзандору, бандҳои резинӣ, пайи қӯҳнашуда ва ё нави сӯзандору дар аъзои бадан);
- бӯи маҳсусе, ки бо ҳаҷои даҳан ё аз мӯй, пӯст ва либос ҳориҷ мешавад;
- асбобҳо, ки барои коркарди растаниҳои нашъаовар истифода бурда мешаванд;
- тағиیر ёфтани рафтор ва симҳои зоҳирӣ ба тарафи манғӣ;
- аломатҳои «хумор» –

Пеш аз ҳама бо ӯ кушоду равшан гуфтугӯ кунед. Агар Шумо боварӣ ҳосил намоед, ки писар ё духтаратон маводи муҳаддэр истеъмол менамояд, ҳатман ба мутахассис муроҷиат на-моед.

**Таҳияи Т.СОДИҚОВА,
омӯзгори қалони кафедраи
забонҳои ҳориҷӣ**

лилитр об нӯшад. Масалан, одами вазнаш 50-килограммӣ 1,5 литр об нӯшиданаш лозим аст. Об барои аз организм шустани токсинҳо аҳамият доранд.

Таомхӯрӣ ратсионалӣ чунин аст: гуногун будани маҳсулот, ҳӯрокиҳои табии, ки аз сафедаҳо, аништобаҳо, равғанҳо, витаминҳо, моддаҳои минералий бой аст, покизагӣ, тару тоза будани таом, то қадри имкон табии будани маҳсулот, риояи тартиб ва одоби таомхӯрӣ, ҳангоми пурзӯр будани меҳнати ҷисмониву ақлӣ (пеш аз варзиш ё имтиҳонҳо) истеъмоли витаминҳо иловагӣ, бо меъёр истеъмол намудани намак, қаҳва, шакар, шириниҳо ва гайраҳо мебошад. Ҳусусан, дар наврасони синни мактабӣ ҳӯрокхӯрии ноокӯлонана ба чунин оқибатҳо меборад: камкӯни, фарбехшавӣ ё ҳаробашавӣ, вайроншавии фаъолияти узвҳои ҳозизма, оқибомӣ аз ривоҷи ақливу ҷисмонӣ, пастшавии кувваи умумии одам – иммунитет ва дар натиҷа, гирифтор шудан ба бемориҳои сирояти. Истеъмоли ҳаррӯза ва доимии таомҳои FAST-FOOD – лаваш, ҳот-дог, гамбургер, шаурма, чипс ва гайра, нӯшоқиҳои ширине, ки шакари сунъӣ доранд низ ба саломатӣ зиён мебошад. Зеро саломатии ҳар як инсон ва дарозумрии ў ба тарзи ҳаётӣ солим вобаста мебошад.

**Маҳина НЕГМАТУЛЛОЕВА,
ассистенти кафедраи
маҳсулоти ҳӯрок
ва агротехнология**

ТАРЗИ ҲАЁТИ СОЛИМ

Вазъи саломатӣ аз бисёр омилҳо вобаста аст, ки аз байни онҳо тарзи солими зиндагӣ дорои аҳамияти мӯҳим мебошад. 50-52% саломатӣ аз тарзи ҳаётӣ муайян мегардад ва ғафат 10-15% аз ҳифзи саломатӣ вобаста аст.

Тарзи ҳаётӣ солим бояд чун шакли рафтори фаъол ва ба мақсад равонгардида, ки ҳифзи ва нигаҳбонии тӯлонии солими равонӣ ва ҷисмониро таъмин месозад, баррасӣ гардад. Мағҳуми «тарзи ҳаётӣ солим» масъалаҳои зеринро дар бар мегирад:

- риояи ратсионалии речай рӯз,
- пайвастагии кор ва истироҳат;
- иҷрои қоидаҳои гигиенаи шахсӣ, обутобдиҳӣ;
- ҳӯроки ратсионалӣ;
- фаъолиятнокии ҳаракаткунандагии

оптималӣ – машгулияти машҳои варзишӣ ва спортӣ.

Маҳз ҳамин масъалаҳо омилҳои фоидаҳои мебошанд, ки ба саломатии инсон таъсир мерасонанд. Дар мақолаи мазкур яке аз ин масъаларо дода мебарод.

Султони илми тиб Абӯалӣ ибни Сино дар «Қонуни тиб» таомхӯрӣ дуруст ва аҳамияти онро таъқид намуда, гуфтагӣ: «Касе, ки тарзи солими зистро ҳоҳад, саломатии ҳудро ҳифзи ва мустаҳкам карданӣ бошад, бояд ба тартиби таомхӯрӣ, сифати таоми истеъмолшаванда, миқдори он, вақт ва ҷараёни ҳаҷмшавии таом эътибори асосӣ дигад».

Одатан, бемориҳои зиёд дар натиҷаи таомхӯрӣ нодуруст ба вуҷуд меояд, Аз ҷиҳати илмӣ исбот шудааст, ки барои организми инсон дар як шабонарӯз ба ҳар килограмми организми худ 30 мил-

БАРОБАРҲУҚУҚИИ ИНСОН ДАР ҶОМЕА

“Эътирофи қадру қиммат ба ҳама хос буда, ҳуқуқи баробар ва дахлопазирии онҳо асоси озодӣ, адолат ва сулҳи башар аст”

Эъломияи умумии ҳуқуқи башар

Баробарҳуқуқиин инсон ва шаҳрванд яке аз муносибатҳои муҳимтарини байни давлат ва шаҳрвандон вобаста ба мавқеи онҳо дар ҷомеа мебошад. Ин гуна муносибатҳо дар санадҳои муҳими ҳуқуқи байнамилалӣ дарҷ гардидаанд. Дар Эъломияи умумии ҳуқуқи башар (10.12.1948) муқаррар гардидааст, ки ҳамаи одамон дар назди қонун баробаранд ва бе ҳеч гуна тафовут ба ҳимояи қонун ҳуқуқи баробар доранд. Дар асоси талаботи моддаи 3 Пакти байнамилалӣ дар бораи ҳуқуқҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ таъмини усули баробарҳуқуқиин одамон боз ҳам фароҳифода ёфта, ичрои он ба ўӯҳдаи давлатҳо гузошта шудааст. Муайян карда шудааст, ки давлатҳои иштироккунанда ин санад ўҳдадорӣ мегиранд, ки ҳуқуқи баробари истифодабарии ҳамаи ҳуқуқҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии аз тарафи ҳуҷҷати мазкур пешбинигаштари борои мардон ва занон таъмин менамоянд. Пакти байнамилалӣ дар бораи ҳуқуқҳои шаҳрвандӣ ва сиёсӣ низ давлатҳои иштирокчиин онро ўҳдадор менамояд, ки борои мардон ва занон ҳуқуқи баробари истифодада ҳамаи ҳуқуқҳои шаҳрвандӣ ва сиёсии бо санади мазкур муқарраргардидааро таъмин нағоянд (моддаи 3).

Меъёри Конститутияи Тоҷикистон дар ҳусуси баробарҳуқуқиин шаҳрвандон дар заминай чунин ҳӯҷҷатҳои муҳим мухтасар ифода карда шудаанд. Моддаи 17 Конститутияи муқаррар менамояд, ки ҳама дар назди қонун ва суд баробаранд. Давлат ба ҳар кас, қатъи назар аз миллат, нажод, ҷинс, забон, эътиқоди динӣ, мавқеи

сиёсӣ, вазъи иҷтимоӣ, маълумот ва молу мулк ҳуқуқу озодиҳоро кафолат медиҳад. Ҳусусияти ин меъёри дар он аст, ки он на фақат ба шаҳрвандони Тоҷикистон, балки барои ҳамаи шахсон дар қаламрави ҷумҳури таъин гардидааст.

Баробарҳуқуқӣ нисбати аксари ҳуқуқу озодӣ ва вазифаҳои асосӣ новобаста ба шаҳрвандӣ балки ба ҳамаи шахсон тааллӯқ дорад. Масалан, меъёроҳо боби дуюми Конститутия, ба истиснои моддаҳои 16, 24, 27- 29, ва 48, ки танҳо ба шаҳрвандони ҷумҳури таъин гардидаанд, барои ҳамаи шахсон сарфи назар аз шаҳрвандӣ нигарнида шудаанд. Дар татбиқ ва истифодада ҳуқуқу озодиҳо ҳамаи одамон баробарҳуқуқанд ва бартарию афзалият фақат ба аҳволи саломатӣ, синну сол ва баъзе ҳусусиятиҳо ҳолати иҷтимоӣ вобаста аст.

Ҳусусияти дигари баробарҳуқуқиин инсон ва шаҳрванд дар Тоҷикистон ба он алоқаманд аст, ки конститутияҳои Тоҷикистон солҳои 1937, 1978 ва Конститутияи ҳозира баробарҳуқуқиин мардон ва занонро бо кафолатҳои маҳсус муқаррар менамояд. Конститутияи ҳозира кафолати баробарҳуқуқиин марду занро ба мисли пешина васеъ нишон додааст. Дар конститутияҳои шӯравӣ аз ҳама бештар ба баробарҳуқуқиин инсон сарфи назар аз миллату нажод аз ҷонибии маҳсус дода мешуд, вале ба монанди ҳамаи дигар соҳаҳои ҳаётӣ ҷомеа муносибати миллӣ низ ба шакли тоталитарӣ ҳалли худро мейфтанд. Низоми шӯравӣ баробарҳуқуқиро дар дараҷаи шаҳрванду инсон эълон намуда, дар дараҷаи баланди ҳалқу

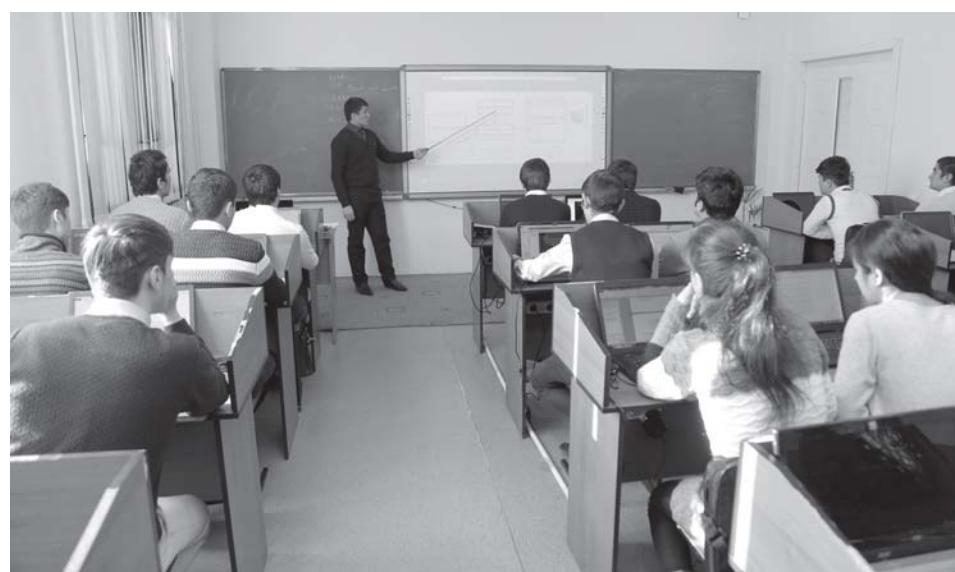
миллат онро поймол мекард ва бо як амру имзо тақдирӣ миллату ҳалқҳоро ҳал ва сарҳади табиию сиёсии фоҷиа-вии ҷойгиршавии онҳоро дигаргун месоҳт.

Яке аз усулҳои муҳими вазъи ҳуқуқиин инсон ва шаҳрванд дар Тоҷикистон ягонагии ҳуқуқу озодӣ ва вазифаҳо мебошад. Гарчи дар Конститутияи Тоҷикистон ин меъёр бевосита ифода наёфтааст, аммо алоқамандию ягонагии ҳуқуқу озодӣ ва вазифаҳо ба таври нисбӣ дар моддаи 14 туғта шудааст.

Умуман Конститутияи қишвар аз Эъломияи ҳуқуқиин башар сарчашма гирифта, он ҷун Конститутияи боадолат дар миёси ҷаҳон дониста мешавад.

С.НОРОВ,
устоди кафедраи забонҳои давлатӣ ва ҷомеашиносӣ

Роҳнамо

Илм ин соҳаи маҳсуси фаъолияти одамист, ки ба вуҷуд овардан ва аз ҷиҳати назарӣ мураттаб соҳтани донишҳои объективиро дар бораи воқеияти ҳуд медонад ва яке аз шаклҳои шуури ҷамъиятий ба ҳисоб меравад. Илм дар заминай амалияи ҷамъиятию таърихии инсоният пайдо шудааст ва низ дар амалия татбику исбот мешавад.

Вазифаи илм вобаста ба мақсад дар таълимоти ҳамаи ҷомеаҳои ҷаҳонӣ мебошад, ки индеги ҷомеаҳои ҷаҳонӣ ба индеги ҷомеаҳои ҷаҳонӣ мебошад. Илм ин соҳаи ҳуқуқиини инсонӣ мебошад, ки индеги ҷомеаҳои ҷаҳонӣ ба индеги ҷомеаҳои ҷаҳонӣ мебошад.

Илм ба маънои васеъи фаъолияти серҳоҳои ҳуқуқиини инсонӣ мебошад. Илм ба таълимоти ҳамаи ҷомеаҳои ҷаҳонӣ мебошад, ки индеги ҷомеаҳои ҷаҳонӣ ба индеги ҷомеаҳои ҷаҳонӣ мебошад. Илм ба таълимоти ҳамаи ҷомеаҳои ҷаҳонӣ мебошад, ки индеги ҷомеаҳои ҷаҳонӣ ба индеги ҷомеаҳои ҷаҳонӣ мебошад.

Нақши математика дар илм васеъ ба назар мерасад. Қисми зиёди тадқиқотҳои илмӣ дар асоси математика таасиқ мегардад. Асосгузори илмҳои табииатшиносӣ Г.Галилео гуфта буд: Касе ки меҳоҳад,

проблемаҳои илмҳои табииро бе ёрии математика ҳал намояд, масъалаҳои ҳанӯзӣ мегузорад.

Кант фикр дошт, ки дар дилҳоҳ омӯзиши маҳсус дар бораи табииат ҳамонош ҳамон қадар, ки математика фароҳам овардааст. Ба ибораи дигар, таълимоти табииат ҳамон қадар маъно дорад, чи қадаре, ки математика дар он истифода шуда бошад. Аз ин рӯ, дар равиши корро дар физикии назарияи ҷуғарҳои ҳуқуқиини инсонӣ мураттаб шудааст. Аз дигар тараҷӯӣ, ҷомеаҳои индеги ҷаҳонӣ мебошад.

Агар якум равандҳои табииатро бо воситаи нанумдҳои математики шарҳ дилҳоҳ, дуум дар бораи фахмандани мағфумҳо, ки равандҳои табииатро нишон медиҳанд, машғул аст. Академики машҳур ва қишиғозӣ маъбуруф А.Н. Қрълов математикаро ба осиё шабоҳат додааст.

КОМПЮТЕРКУНОНИ ИЛМ ЧӢ МАѢНО ДОРАД?

Лекин, истифодада ӯсулҳои математики бе муайянкунии босифати ҳодисаҳои омӯхташаванда ҷизро намедиҳад. Вақте ки ҷиҳати сифат ошкор ва таҳлил карда мешавад, вақте ки дар ин илм муқаррар оид ба ҳусусияҳои мавзӯй хеле равшан тарҳрезӣ шудааст, математика роҳи инкишофи илмро ба вуҷуд меорад.

Таърих нишон медиҳад, ки ҷарӣ дар ҳар илм дар давраи муайян раванди математизатия рушд мекунад. Дар соҳаи табиии он хуб мушоҳид шуда буд (мисол – соҳтаи шудани қисми нави математикишудаи физикии назарияи ҷуғарҳои ҳуқуқиини инсонӣ мебошад).

Раванди мазкур илмҳои ҷамъиятий-гуманинӣ – назарияи иқтисодӣ, таърих, ҷамъиятиносӣ, психологияи ҷамъиятий ва ғайраро забт менамояд. Мисол, равоншиносӣ (психология) дар давраи пайдо шудани аппарати математики маҳсус борои шарҳ ҳолатҳои психикий ва рафтари одам меистад. Фанни нав бо номи равоншиносӣ математики тараққӣ менамояд.

Дигар фанни нав рушдкардаистода клиометрия мебошад, ки дар тарҷума – ҷенкунии таърих ӯнвон гирифтааст. Клиометрика (аз забони англисӣ Cliometrics) соҳаи байнифанӣ, ки бо истифодада назарияи иқтисодӣ, ӯсулҳои эконометрикӣ ва моделҳо дар тадқиқоти таърихи иқтисодӣ пайваста аст. Аз дигар тараҷӯӣ, ҷомеаҳои индеги ҷаҳонӣ мебошад:

- телематика (ҳамҷояги воситаҳои телекоммуникация ва информатикӣ)
- когитология (соҳаи сарҳадӣ байни психология, лингвистика, информатика ва фалсафа, ки дар натиҷаи рушди фанни муҳандисӣ, ки бо масъалаҳои зеҳни сунъи машғул аст, пайдо шудааст) рушд карда истодааст.

Предмети тадқиқоти когитология соҳтор ва фаъолияти донишҳои инсонӣ мебошад.

Дар фалсафа масъалаҳои марбурт вобаста ба этиқаи компютерӣ пайдо мешавад. Этиқаи компютерӣ саволи чӣ гуна (қонунӣ ё ғайриқонунӣ) истифодада иттило-отро дар ҷомеаи иттило-отӣ баҳс мекунад. Этиқаи компютерӣ масъалаҳои марбуртуро вобаста ба таҳдидҳои сирри шахсӣ ва ҳифзи сирри корпоративӣ, таъсис додани идорақунии институтионали автоматикий, ки ба сирри маҳфии шахсӣ ва имконнапазирӣ иштирокчиени мӯчаҳҳаз ба базаи маълумотҳо шабакавии автоматақунонидашударо кафолат медиҳанд.

Этикаҳои компютерӣ ҳамчунин мағҳумҳои "кодекси мутахассисон" -ро дар бар мегирад. Он масъалаҳои ҷавобгарӣ ба ҳатогиҳо, ки дар истифодада барномаҳои компютерӣ, инчунин муносибати байни компютерҳо ва нерӯҳо институтионали (ба қадом намуди манфиатҳои ҷамъиятий ва идеологӣ ҳар намуди дастрасии компютер дар бар мегирад) рӯх медиҳад, дар назар дорад.

Аз тараҷӯӣ дигар, истифодада технологияи иттило-отӣ дар соҳаи қабули қарорҳои илмӣ масъалаи масъулияти ҳам тадқиқотчиён ва ҳам барномарезонро ба миён меорад. Суҳан дар бораи баъзе нағудҳои технологияи иттило-отӣ мераవад, ки метавонад ба «иғлосии иттило-отӣ» ё «зӯҳороти технологияҳои иттило-отӣ», ки ҷадар маълумоти бештар бошад, ҳамон ҷадар имконияти назорати он кам мегардад.

**Маҳниа УСМОНОВА,
омӯзгори қалони
кафедраи барномарезӣ
ва низоми иттило-отӣ, н.и.п.**

Саволу ҷаевоб

Сүгөорӣ

Инсон ва ҳолатҳои фавқулодда

Омода будан ба ҳодисаҳои гунони табии барои ҳифзи ҷону моликияти ҷамъияти бояд вазифаи ҷонии ҳар як узви ҷомеа бошад.

Ахли эҷоди нашрия тасмим гирифт, ки минбаъд гӯши махсус дар ин мавзӯй таъсис дӯҳад ва ба саволҳои шумо омӯзгори фанни мудофиаи шаҳрвандӣ Ҳофиз Ҳофизов посух мегӯяд.

Савол: Барои чӣ мавзӯи «заминларза»-ро дар минтақаи тоҷикӣ рӯзмара мешуморанд?

Барои он ки:

1. Декабри соли 1999 аз тарафи ҷамъияти ҷаҳонии сесмологӣ, фаъолият оиди созмондиҳии ҳаритаи маконҳои ҳавғи сесмикии глобалии сатҳи курраи замин ба анҷом расонида шуда буд.

Ҳаритаи мазкур дар асоси натиҷаи тадқиқотҳои васеъи солҳои 1992 то 1999 асос ёфтааст, ки он зери роҳбарӣ ва маблағузории СММ (ОНН) бо мақсади дарёфтӣ майлумотҳои даққӣ оид ба тақсимоти географӣ ва миқдори ҳавғи сейсмикӣ дар сатҳи курраи замин гузаронида шудааст. Дар тартиб додани он Донишгоҳи муттаҳидони физики замин ба номи О.Ю.Шмидти Академияи илмҳои Руссия низ иштирик намудааст.

Дар асоси ҳаритаи мазкур Ҷумҳурии Тоҷикистон аз лиҳози ҷуғроғӣ ба минтақаи аз ҷиҳати заминларза ҳавғонок ва осебпазир шомил гардидаст.

Барои он ки:

2. Аз руи таснифоти амалменамуда заминларза ба мудҳиштарин намуди оғатҳои табии ворид мебошад. Ҷун ки ҳангоми бавуқӯюни он эҳтимолияти рӯҳ додани дигар намудҳои ҳолатҳои фавқулодда, дар мисоли: сӯҳторҳо, обзуркуниҳо, ҷараёнҳои сели, лағжишҳо, садамаҳои нақлиётӣ, садамаҳои истеҳсолӣ ва ғайраҳо пайдо ба ё зиёд мегардад. Омӯхтани сабаб ва оқибатҳои ин ҳавғи инчунин малака ва рафткорҳои дурусти заруриро ҳангоми рӯҳ додани ин ҲФ-ро, мо ҳатман бояд донем, ўро пурра намуда «маҳорати муқобилистӣ»-и зидди ин оғатро доро гардем.

Барои он ки:

3. Ҳастанд қоидаҳои қабулгардида, ки онҳоро бо мақсади наҷоти ҳуд ва наҷоти дигарон ҳатман бояд риоя намуд. Қоидаҳои мазкур омодагии моро:

-ба заминларза,

-амал ҳангоми заминларза ва амалҳо баъди заминларзаро саҳҳ менамоянд.

Ҳар шаҳси дар макони аз лиҳози зилзилави ҳавғонок истиқоматнамуда бояд ин қоидаҳои донад ва ҳатман иҷро намояд.

Савол: Зери маҳфуми заминларза мөн чиро дар назардорем ва заминчунбӣ чӣ тавр ба вуқӯъ меояд?

ЗАМИНЧУНБӢ – ин таккони ё зарбаи зеризaminӣ ва лаппиши сатҳи рӯӣ замин мебошад, ки асосан бо сабабҳои табии (протесҳои тектоники) ба амал меояд.

Оиди чӣ тавр ба вуҷуд омадани заминларза донистанамон зарур аст, ки ки Оഫаридағор заминро ҷун ҷисми зинда оғаридааст ва замин низ ҳамчун ҷисми зинда шабу рӯз дар ҳаракат ҳаст.

Замин дар гирди мөхвари ҳуд (своей оси) бо суръати 464 метр/соня ва дар гирди офтоб бо суръати 30 км/соня ҳаракат менамояд. Ҳангоми ҳаракат албатта ҷунбишҳо, ҷойивазкуниҳо, соишҳо низ ба вуқӯъ меоянд, ки он қудрати ўст.

Қабати болои замин бошад аз плитаҳои тектоникий иборат аст. Ин плитаҳо ҳама вақт байни ҳуд дар ҳаракатанд (хело сусти ба ҷашм ҳоаён) ва нисбати ҳамдигари соиш ҳурда кувваи соиш пайдо менамоянд. Ин қувва бо мурури замон, дар он макон ҷамъ мешавад ва ҳангоме, ки қудрати он аз саҳти ҷисми зеризaminӣ дидар зиёдтар мешавад-ин қувва якуякбора ҷисми зеризaminiro vayron mесозад, ки ҷойивазкуни ҳаракати ҳамони ба амал меояд.

Зарбаи зеризaminӣ - лаппиши сатҳи заминро ба вуҷуд меорад. Ба ҳама тарафҳо, аз эпісентр, мавҷҳои сейсмикӣ бо ғафсии қишири замин озодона паҳн мешаванд ва ба сатҳи болои замин низ мебароянд, ки во-баста аз шиддатникиаш-вайрониҳоро ба вуҷуд оварда метавонад.

Савол: Манбаи заминчунбӣ (эпицент) дар куҷо ҷаевоб аст?

Манбаи заминчунбӣ (эпицент землетръсения) асосан дар қишири замин дар ҷуқуриҳои гуногун, аксаран дар ҷуқуриҳои 20-30 км ва дар баъзе мавриди дар ҷуқурии садҳо километр ба вуҷуд меояд.

Заминчунбӣ доимо-қарип ҳамарӯза ба амал меоянд, аммо аксарияти кулли зарбҳои онро одамон ҳис намекунанд.

Шиддатники заминчунбӣ – ин дараҷаи заминчунбӣ заарест, ки дар ҷойи муйян, дар ҷамъияти заминчунбӣ ба амал омада аст. Шиддатники заминчунбӣ бо ёрии сутунҷаи рагами махсус муйян мемонанд. Сутунҷаи 12 баллаи МСК аз соли 1964 амал мекунад (номи МШК бо ҳарфҳои аввалини номҳои олимҳо : Медведев аз собиқ ИҶШС, Шпонхорӣ аз Германия ва Карник аз собиқ Чехославакия номидар шудааст).

Дар ҳисоби қувваи заминчунбӣ сутунҷаи ҳисобии Рихтер амал менамояд.

(ДАВОМ ДОРАД)

АЗ ДИЛҲО БА ҶҔҲО

Илму таълим, тарбияи мутахассисони варзида аҳамияти хосса медоданд.

Устод Турсун Ҳолматов ҷеҳраи мондагори донишкада маҳсуб шуда, пас аз ҳатми донишкада соли 1985 ба ҳамин дароҳи илму маърифат мөхр баста, аз соли 1989 то лаҳзаҳои охирини умр ин ҷо фаъолият доштанд. Давоми ин солҳо фаъолиятро аз ассистенти кафедраи технологияи саноати боғандагӣ оғоз карда, то ба маснади мувонуни директор оид ба илм ва инноватсия расиданд.

Мавсүф дар баробари олимӣ варзида ва пуркор буданд, ба маънои томаш инсон буданд.

Инсони ҳоҳӣ. Ба дӯстону ҳамкорон муносибати гарму самимӣ доштанд. Маҳз некӯисолашион буд, ки ҷомеаи мөхнатӣ он қасро эҳтиром менамуданд.

Хотироти ин олимӣ варзида, инсони ҳамидӣ ҳамеша дар қалби мо ҳоҳанд монд. Агарчи ҷисман миёни мо нестанд, корҳои бузургу амалҳои некашон дар ёдҳои мо боқӣ ҳоҳанд монд.

Ба дароҳи Ҳудованди муттаал дуо мекунем, ки руҳашонро шоду ҳонаи охираташонро обод созад.

Алвидоъ, алвидоъ, алвидоъ

**АХЛИ ҔОМЕАИ
МӨХНАТИИ ДОНИШКАДА**

Марги соҳибдил ҷаҳонеро қулфат аст

Барои мо - устодон, шогирдон ва қулли кормандони Донишкадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ин лаҳзаҳо хеле гарон аст. Зоро мишиҳарро ба олами аబадият гусел мекунем, ки бо хислатҳои ҳамидони инсонӣ, донишни математикии донишҷӯён саҳми бузург гузаштанд. Замони мудири кафедраи ғафунаи факултет буданашон низ обрӯи донишкадаро байни мусассаҳои таҳсилоти олии вилоят боло бардоштанд.

Ҳамагӣ ҷанд мөх пеш колективи донишкада бо рӯҳбаландии бузург 70-солагии устодро дар ҳалқаи шогирдону пайвандон дар донишкада ҷаҳон гирифта будем. Дар сифоти устод беҳтарин суханҳо гуфта шуданд. Аз ҷумла зикр шуда буд, ки устод Ғайрат Ашӯрович ҷун тарбиятдидаи деҳаи Пӯлодони шаҳри Конибодом дар қатори даҳҳо академикону профессорон ва номзадҳои илм дар рушду нумӯи илми тоҷик саҳми босазо гузаштаанд.

Зиндагиномаи ин марди шариф як дарси зиндагӣ барои мо, шогирдон буд. Зоро устод аз ҳурдӣ то нағаси охирини дар ҷустуҷӯи илм буданд. Бо вуҷуди садҳо шогирдонро ба камол расонидан, ҳуд ҳамеша аз пай донишандӯзӣ буданд.

Замони донишҷӯён дар донишгоҳи омӯзгории шаҳри Душанбе, ки дар қатори ҳамони донишкадаи омӯзгорӣ ҷониши мөхнатӣ мекарданд. Зуд – зуд бо иштирӯқиёни Ҷангӣ Бузурги Ватанӣ, сиёҳи мөхнат воҳӯриҳо доир намуда, шогирдонро дар рӯҳияни ҳудшиносиву ҳештанишиносӣ тарбия мемонанд.

Дар урғият мегӯянд: «Марғ гулчин аст». Устод то лаҳзаҳои охирини умр дар донишкада ба шогирдон дар мегуфтанд. Набудани устод Ғайрат Ашӯрович ба мо талафоти қалон аст. Вале чи илоҷа.

Аз дароҳи Ҳудованди муттаал дуо мекунем, ки ҷониши мөхнатӣ мекарданд. Агарчи ҷисман имрӯз байни мо нестанд, маънаван байни мо ҳамеша боқӣ ҳоҳанд монд.

Алвидоъ, устоди азиз, алвидоъ!

**АХЛИ ҔОМЕАИ
МӨХНАТИИ ДОНИШКАДА**

ПАНДИ БУЗУРГОН

Ҳама маърифате, ки дар ҷаҳон нуҳуфтааст, арзиши ашҳои як қӯдакро надорад.

Фёдор Достоевский

Гуфтамаш наққошро нақшे бикаш аз зиндагӣ, бо қалам нақши ҳубобе дар лаби дарё қашид.

Бедил

Зиндагӣ ҳар он чиро мөхостам ба ман дод ва баъд ба ман ғаҳмонд, ки: «он ҷиз аҳамияти наదорад».

Жан Пол Сартр

Метавон зиндагиро ба порҷаи матои гулдӯзӣ шуда мӯкоиса кард, ки ҳар кас дар нимаи аввали умри ҳуд рӯи онро мебинад, аммо дар нимаи дуввум пушти онро. Он чи дар нимаи дуввум мебинад, он ҷиз аҳамияти наదорад.

над, он қадр зебо нест, аммо бештар омӯзандаро аст, зоро ўро қодир месозад, ки бинад, чи гуна наҳҳо ба яқдигар пайваст шудаанд.

Артур Шопенгауэр

Баски бад мегузарад зиндагии аҳли ҷаҳон, Мардум аз умр чу соле гузарад, ид кунанд.

Соуб

Ҳар кӣ тандурусту нерӯдор бошад, ҳаргиз сӯҳани нодуруст намегӯяд. Дурӯғгӯён ҳама бемору нотавон ва бечораанд.

Бузургмөхр

Иззат натавон ёфт ба тақлиди азизон, Юсуф нашавад ҳар кӣ дарафтод ба ҷоҳе.

Нозими Ҳиротӣ